Број 277. У Новом Саду, у петак 16. децембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празницом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишњеб круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јануара 1906. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **7 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље. — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом, стаје, **8 круна 75 потура.**

За Нови Сад стаје „Застава,“ кад се два пут дневно шаље лист кући, **8 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

Нови претплатници, који одма пошљу своју претплату **за I. четврт 1906. добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1905.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Криза.

Из Будимпеште добијамо опширан извештај о кризи, те вадимо из тог извештаја ове редове:

Свачему буде крај, па ће се на сваки начин ускоро свршити и криза, бар оваква, каква је данас. Ма шта да стоји иза те кризе, она је запела за мађарску команду. У том питању мора мађарска удружена опозиција или попустити, или ићи напред.

Но она неће напред. Осећа да је слаба, осећа да нема за собом народности Угарске. Она је десетинама година удешавала своју политику, да у друштву с Бечом буде против народности, а сад кад би требала да се бори са народностима руку под руку против Беча, није у стању да преко ноћ промени фронт.

Мађарска опозиција ће дакле по свој прилици ускоро попустити. Данас траже само згодан излаз, да то попуштање не изгледа баш са свим као попуштање. У једном су прилично сви на чисто, а то је да после тога мора доћи влада, у којој ће бити заступљене све странке из опозиције, а то због тога, да не би ни једна могла другој да пребаци, како је попустила због тога, да дође на владу.

После овога може тек да дође зближавање са народностима. Може, али хоће ли доћи, то је још питање. У току ове борбе држале су се народности добро Оне нису ишле одвише близу опозицијоним мађарским странкама. — Оне су осуђивале те странке, јер не воде рачуна о правима немађарских народа. Али су немађарски народи несумњиво показали и то, да су сити Беча и да они гледају своју будућност у споразуму са мађарским народом. Јако су запажене оне речи из одлуке Срба, Румуна и Словака, које веле: Осуђујемо и владу и удружену опозицију, али се надамо, да ће мађарски народ истурити из своје средине на површину онакве људе, који ће схватити дух времена и с нами заједно радити на срећи и напретку домовине и свију нас.

Те је речи испупчио Мочари у својој књижици и придао им је велики значај. Кад се сврши ова данашња криза, мађарски политичари почеће озбиљније да мисле: Шта ће бити кад наступи нова криза? Хоће ли смети и моћи и ту нову кризу дочекати као ову. До сад они нису о том мислили. До сад многи нису ни веровали да постоји народносно питање, нити су лупали своју главу с тим. Али је већ година и више дана, како су грозничаво изгледали сваки дан: Шта раде народности? На коју страну нагињу? Шта су решиле?

Ко позваје шта се догађа у срцу мађарских странака, тај зна, да већ да нас има у свакој странци (осим можда у Бавфијевој) људи, који данас сасвим друкче говоре о народносном питању но до сад. Но ми и не рачунамо на странке. Ми рачунамо на мађарски народ, који се по нашим крајевима буди и жели мира и братства са немађарским народима. Та се мисао шири све даље и она већ куца на врати мађарских странака.

Нема никога ко је у стању насигурно прорећи шта ће бити. Али једно је сигурно, јер се то јасно види А то је: Народносно питање прогурало се већма напред но икад до сад. О њему се више мисли и с њим се више рачуна но што се могло и мислити пре две три године дана. И до сад је било само то једно: С Аустријом против народности, данас озбиљни политичари најозбиљније претресају у души својој питање: С народностима против Аустрије.

Конгрес социјалиста у Хрватској и Славонији.

На католички Божић био је у Загребу конгрес социјалиста из Хрватске и Славоније и трајао је три дана. Било је 123 изасланика. А била су и два изасланика из Босне и Херцеговине један из Бугарске, а из Будимпеште је био члан управе Голднер

Конгрес је био врло буран и на њему је избио јак расцеп. Повод је био овај: Управа социјалиста из Хрватске и Славоније ступила је у савез са српском народном радикалном странком са српском самосталном странком, даље са хрватском странком права и са хрватском народном странком. Ова српско-хрватска удружена опозиција издала је заједнички проглас на народ Тај проглас потписали су у име социјалистичке странке: Србин Витомир

ПОДЛИСТАК.

УДОВИЦА.

Треће године по венчању остала је удова. Њен покојни добри муж оставио јој још и лудо дете од по године.

Но брзо га је она прежалила — венчала се с другим. Њезин мали Мирко могао је да каже најзвучнију реч »мама,« па и богом је пошао. Колико се радовала Мирку, толико јој беше на терету њезин други муж. Овом је све сметало, с њом је врло нечовечно поступао, а и да не говоримо како се понашао према малом Мирку. Сав се узрује, а крв му удари у лице, кад би Мирко рекао »тата« — и одмах би се уклонио испред безазлена детета.

Мирко је већ излазио на сокак, да се игра са комшијском децом.

Једног дана дође огладнео с игре, заиште од матере, да штогод једе. Мати се затезала, хтела би да му даде и — не би.

— На, ево ти, па иди тамо где у двориште — рече мати, пруживши му парче хлеба.

Мирка се баш нису толико тицале материне речи, али ипак оде у башту, гушећи се залогајима.

— Јесам ти толико пута казао, да не трпим оно штене тамо под вишњом — загрми с кућњег прага Мирков очух.

— Та за Бога човече, шта му ја могу, дете је, па је отишао.

— Знам — прекиде је, али ти си му ваљда за оно казала. Зашто би се увек под вишњом играо? — Зар нема више нигде места, него баш само у башти, и то баш увек под оном вишњом — викаше као бесомучан и спопаде је за косе.

Тако је скоро сваки дан било у њезиној кући. — Сиромах Мирко.

* * *

На Лазареву суботу, после Врбице, дође Мирко кући, са гранчицом у руци.

Беше врло тужан. Ником ништа није говорио, нити се хвалио, нити тужио, а слабо би му и фајдило. Та тиме би само распалио очев гњев.

Очух не беше код куће.

— Ходи мени, Мирко, зовну га мати.« Мирко се осврнао, е ће ли га видети когод па седне матери на крило.

— Знаш, мама, тако је било лепо за Врбицом. Много је деце било, и сва су држала оваку гранчицу. Сви су имали нове хаљине. — Ту Мирко застане, па погледа свој капутић, на коме не беше ни једног дугмета; видео се само траг где су некад стојала, ту сад беше ишчупано платно. На коленима му је вирила прљава кошуља. Мирко настави даље:

«Па Стева, Ђурица, Пајица, Никица — сви имају звонце. Па су целим путем звонили. Стева каже, да му је јуче баба купио и хаљине и звонце.« — Мирковој матери су врцале сузе.

«А је ли мама, а где је наш тата?«

«Није ту — одговоти мати.«

«Ваљда је отишао у варош, да ми купи хаљине за Ускрс?«

«Да — отишао је у варош« — усиљаваше се она, да сакрије сузе.

Мирко погледа горе, једном руком ухвати крај од мараме, а другом је махао гранчицом над њезином главом.

«А је ли мама, зашто мене тата увек грди, више него тебе? — А ја га баш увек слушам.«

«Па-а — ја не знам.« Ту га привуче на груди и обли га сузама. — Умири се, устане и одведе Мирка у башту. Одведе га под ону вишњу, где се Мирко обично играо. Трава под вишњом беше утрвена, а земља мало угнута.

Она стане на чистину, упре поглед небу, а из грла јој се оте крик: Бо-о же, о о-прости-и-ми!

Сруши се на земљу и љубила је тле. Дуго је лежала обливена сузама. Мали Мирко је стајао мало даље и видевши где мати плаче, ударе и њему сузе. Она је тек по коју реч испрекидано изговорила. Подигне главу «Бо-о-же, — Сте-е-ване мо-о-ј! — Ми-и-рко-о опро-о-сти ми!

Кораћ и Хрват Вилим Букшег. Тај је проглас врло напредан У економском питању вели се ово:

„У питањима привреде радиће на томе, да се свима силама поради на заустављању господарственога пропадања у отаџбини, у првом реду да се посебним законом заштити сељачки посед, да се праведније разрежу порези на земљу, као, да се уведе прогресивни порез на иметак и заслугу — да се ослободе од пореза сва она ситна имања и приходи, који су преко потребни за издржавање породице — да се законом одреди најмањи део сељачкога поседа, који је потребан за живљење и тај део да се заштити за вечита времена од егзекутивне и добровољне продаје, да се променом наследнога права спречи комадање сељачког поседа, да се уклоне узроци исељавању народном, да се народ сачува од лихварства (кајишарства), а држава да се постара да сиромашан народ у часу потребе добије сходне зараде, — да се већа важност полаже на подизање наше земљоделаве у приморским крајевима поморства, занатлијства и трговине и да се према седашњем државноправном стању из заједничких прихода сразмерна свота одређује ни инвестиције у Хрватској и Славонији.“

Иначе се тражи: Опште тајно гласање, по листинама (заступство мањине) слобода збора и удружења, и равноправност народности и вероисповести.

Иначе је социјалистичка странка у Хрватској и Славонији устајала против Франка и оних који траже спас из Беча, а не спас из крила народа

Ова политика није била истоветна са оном политиком коју је водила управа социјалистичке странке из Будимпеште, која држи са Бечом и Фејерваријем и од њих се нада да ће поправити стање радног народа. И отпочела беху ровења и отпоче потајна борба, која је јавно избила на конгресу у Загребу. Ружна борба, јер су пристолице будимпештанских социјалиста сумњичили најгоре оне друге.

* * *

У име управе извештавао је Вилим Букшег Он је говорио о том, како се социјалистичка странка борила за финансијску самосталност Хрватске и Славоније. Борила се за опште тајно гласање и то у свези са другим српским и хрватским напредним странкама. Они нису за речку одлуку, али нису ни против, јер виде да се речком одлуком поправља стање и политика других грађанских странака.

Против управе и оваког извештаја Букшега устали су многи говорници. Доказивали су, да је погрешка, што су се здружале социјалисте са нашим српским и хрватским грађанским странкама Није се смела заузимати социјалистичка странка за речку резолуцију. Тако је говорио Цистлер, тако Новак Туковић и други.

За тим је Витомир Кораћ доказивао, да социјалистичка странка није погрешила. У Баварској, у Крајнској удружиле су се социјалисте и са клерикалима, да постигну опште тајно гласање. (Та у Угарској удружиле су се социјалисте и са владом генерала Фејерварија па чак ни у цели, да извојују опште тајно гласање, него изборни закон, по коме је скоро половина одраслих држављана искључена. Примедба известиоца) Кораћ је доказивао, да су се социјалисте у Хрватској и Славонији сложиле са напредним странкама, које искрено мисле. Он рече: Ми имамо на 20 до 30 хиљада фабричких и занатлијских радника али сељаке, ратаре немамо уз себе. Само у свези са другим странкама можемо се надати, да ће сељаци бити задобивени за опште тајно гласање. (Овај су говор много прекидали.)

За тим је говорио Голднер из Пеште и узвикнуо је: Доле са политиком, која вара народ! Доле са политиком савезништва! Социјалисте треба да иду за себе! Тако рече он, који се везао с угарском владом, па бар да се везао као странка са странком, но јој вуче путање.

У тој ствари је донета овака одлука: Социјалисте Хрватске и Славоније осуђују политику опортунитета, погодбе са другим странкама, кад то шкоди социјалистичкој странци и њеним основним начелима.

Ово је ни вруће ни хладно Дуго су се погађали, док су донели оваку одлуку. Нису хтели у одлуци отворено да кажу, како осуђују савез своје управе са хрватским странкама. Али је већина говорника осудила тај савез и питање је, шта ће сад бити Вероватно је, да ће избити расцеп, јер ће многи тражити да се одступи од тог савеза.

Кад је дошло да се бира нов одбор, није у тај одбор изабран Кораћ. Тада петорица од изабраних не хтедоше да уђу у одбор. Букшег је изјавио, да он подмукло ровење против Кораћа осуђује. Нека отворено кажу шта имају. На то је рекао Церин, да је Кораћ у јутру „Покреташ“, после подне „социјалиста“. Но после дуже распре прогласише Церина као лажова. На ово је Церин са 30 другова напустио дворану. (На почетку првог дана беше 123 учесника, а трећег дана кад се ово догађало, било је само 93 изасланика). Бирао се нов одбор и у тај одбор је ушао и Кораћ, ал Букшег није се хтео примити. Претога су неки врло ружно нападали Кораћа и подметали му прљавости.

На крају су решили да идући скуп буде у Осеку. А Букшег је завршио конгрес са жељом да идући састанак буде достојанственији но што је овај био

Они из Будимпеште могу бити задовољни као и Франк.

* * *

И српске социјалисте из Угарске хоће да одрже збор о Божићу и да се организују као српска социјалистичка странка. То би најпаметније било што могу урадити. Но слабо ће ту бити српскога, ако се даду завести од оних из Будимпеште. Они у Будимпешти неће да знаду за народносну равноправност, па ни за истинито опште тајно гласање Ако не буде свеснијих међу српским социјалистама, но буду водили они, који немају своје главе и свога мозга и своје самосталности, већ слушају Голднера, онда нема смисла да стварају српску социјалистичку странку, јер ће и у тој српској социјалистичкој странци владати Голднерова памет. Но ми смо уверени, да и српски фабрички и занатлијски радници неће поћи никада за Голднером.

Глава јој понова клоне..... устане, подигне Мирка и не остаде места на лицу где га није пољубила.

»Је ли, да ћеш опростити твојој матери?«

За тим га спусти на земљу, подиже два дрвета:

«Узми, Мирко, ова два дрвцета па их метни овако« — и показа му. — «Сад ту на средини вежи том гранчицом.»

«Мама, па то није никаква играчка!« —

«Сад ту-у забо о-оди — једва изговори па бризне у плач.

Мирко забоде, где му је мати показала.

«Сад пољуби крст. — Ту ти је о-о-тац са-а-хра-а-њен!«

«Па он није умро!«

«Није — Опрости ми Мирко, ја — ја сам га у-у-била а! — Ходи, целивај очев крст«

Мирко се спусти са сузним очима и целива крст, али му ништа не беше јасно....

Миркова мати нагло изађе из баште, а он је остао гледајући час у вишњу, час у крст са врбовом гранчицом.

* * *

Сутра дан пуче глас, да је Станкин Рада затворен, а она да је у суду. — А зашто? — За то, што је Рада, у договору са њоме, убио њезиног првог мужа, за кога су пре шест година сви држали да га је нестало.

А шта је са Мирком? — Њега је господин попа узео под своје.

In provincia raphani. **Ab. Altero.**

Злоупотреба са једном српском закладом

Српски народ вазда се је одликовао подизањем разних задужбина као и оснивањем богатих завода, које је у аманет остављао потомцима. Но, да су многи, који су изображени из тих заклада, који су народним штипендијама на пут изведени, знање своје у борби против рођенога народа злоупотребљавали знано је и спада у други тужни лист историје наше. Овде се тим занимати нећу, јер хоћу овом приликом простом да упрем, на злоупотребе једне од најбогатијих наших заклада.

Приликом последњега свога боравка у Темишвару приметих у тамошњим новинама „Südung Reform“ један ћирилицом штампан „стечај“ на разна „штипендијска места из закладе Персиде Макри Стојковић свега у износу од годишњих 13500 круна. На питање моје каква је то заклада, рече ми један мој тамошњи пријатељ, да је гореспоменута добротворка под именом њезине закладе оставила своју кућу, — која годишњих 16000. кр. носи — на руковање темишварско градској српско-прав. општини на вечита времена тиме, да се сав приход има употребити на потпомагање сиромашних, или ван своје криви це осиротелих српско православних Срба Темишвараца или пак оних Срба који у Темишвару станују

Ја се изненадих! Јер заиста од какве ли помоћи мора да је нашем тамошњем српском живљу, — који је на мртвој стражи материјално оронуо, те усљед туђе организоване најезде испод својих ногу од дана на дан губи земљишта, кад му је велика део пострадале сиротиње материјално донекле обезбеђен те није, спао да обија туђинске прагове, те за тренутан милодар заборави на понос свој. Та ту се у Темишвару сигурно разлеже српска реч, ту су вероисповедне српске тамошње школе пуне Српчади, ту су оба св. храма навек пуна, јер су услови за уживање србовање, чудорадан, богобојазљив живот; ту у Темишвару не зна Србин за варошку „сиротињску касу“ за такозвани „Bürgerasyl.“

Када томе своме тврдоме уверењу и израза дадох, насмеши се горко мој пријатељ па ми рече:

Храмови су празни посећују се само форме ради да се до „плацмузике“ утуче време Не само по сокаку него и у домовима се шваћа, а српски се само говори кад се иде квитом по новац. Школе не само да нам нису пуне, него их што више укидамо а што се тиче штипендија, ту је већ загрдило. Штипендијама се помажу личности, које материјално добро стоје На пр. општина даје оцу и матери своја два свештеника (од којих је један прота) 30 односно 20 фор месечно припомоћи, један штипендијаш, који у Мехали станује, дакле не у Темишвару и који је газда од две куће, добија месечно 30 фор.

Добро, добро, рекох ја снуждено, ваљада та ствар имаде и другу страну.

Имаде, рече мој пријатељ, чујте само: Један Србин занатлија, који је док је добро стојао био о своме трошку у Русији, да упозна тамо св. православље, био у хаџилику у Јерусалиму, имаде месечне 5 фор. Један дугогодишњи учитељ 15 фор. Хм! хм! рекох ја.

А шта велите за ово? запита он. Јесенас умре једна сирота удова учитељка, која је месечно 8 фор. припомоћи уживала; иза ње је остало 6 неоскрбљене деце, две девојке и четир мушкарца И та сирочад уживала су исту припомоћ до 1. децембра о. г., али им се од нове године укине, јер меродавни веле: Две девојке и онако зарађују хлеб у фабрици ципела, те браћу издржавају. Најстарији се брат сада ослободио, а оно друго троје нека иде у „финдел“ или „вајзенхаус“ (тако се зове „по темишварски“ дом за нахочад и сирочад).

Не хтедох веровати, распитивах и слушах много црњега и горега. Дакле тако блажена сени Персиде Макри Стојковић! Поред твоје задужбине, руководаљи њезини три Српчета одређавају, три Српчета шаљу у јаничаре, од три Српчета жале и

мрвице, што падају од богате совре твоје, три Српчета шаљу у бели свет, раскидају браћу од сеје.

За име Бога, зар је за то та заклада, да порез ње права сиротиња пропада те да онима, који су у сигурним положајима скине бригу око издржавања њихових рођака, зар ти блажена сени да захвалиш рођацима, па њих да гледаш око богате совре твоје а сирочад, чеда светог Саве у „финделхаусу“ да проводе дане своје? Та и ти си била мајка, ти знадеш за мајчино срце па неће ли срце оне друге мајке у гробу поново свиснути са не срца руководатеља твоје закладе?

Тога не сме бити! Дизаћемо свога гласа, позваћемо јавно штипендијаше, који нису на то спали, да уступе један део припомоћи тој гореспомнутој сирочади, јер не смемо дати, да иста из „финделхаузе“ Српство — куну.

Надајмо се биће боље, мора бити боље..

+

Криза.

Покушај споразума

Министар Лукач живо преговара са појединим члановима коалиције. Прекјуче је посетио Фрању Кошута а јуче се у касини подуже разговарао са Фрањом Кошутом, и грофовима Ђулом Андрашијем, Тодором Бађањијем и Јованом Хадиком Полузванични извештаји веле, како Лукач истина не ради то као повереник краљев, но из побуде, знајући да је и краљева жеља, да се криза реши успешно. Лукач хоће да сазна, од чега коалиција никако неће или не може да попусти. На основу свега тога онда ће се видети, кога ће краљ призвати к себи на преслушање Покушаји и разговори Лукачеви са појединим члановима опозиције, држе се у највећој тајности. Рад Лукачев на споразуму развиће се живље сад, кад после свечаца буду стигли у Будимпешту сви они, са којима Лукач мисли још да преговара. — Хоће ли покушаји Лукачеви уродити плодом. Изгледа врло могуће, јер опозиција попушта.

Догађаји у абаујторнанској жупанији.

Велики жупан абаујторнански именовао је за жупанијског главног бележника бојкотованог солгабирова Десидера Шмита, а за подбележника Белу Арманда. Нови бележник отишао је почасном бележнику Ђули Палагију и тражио да му преда званье Овај је изјавио да ће само сили уступити. Тада су доведена унутра 4 жандарма са једним жандарским чиновником, на што је Палаги напустио своје званье. За тим су свргнути и сви солгабирови жупаније и именовани нови. Но и ови нови су изјавили, да неће заменути своје претходнике и да у никојем погледу неће помагати незаконити владу и наредбе њеног жупана — Ово је у грађанству изазвало велико одушевљење

Политички преглед.

Финансиска контрола у Маћедонији. Пишу нам из Београда: Генерални инспектор Хилми паша, према наредби из Цариграда, ступио је у службене односе са финансиским делегатима великих сила. 9. о м. сви делегати били су код њега и званично му се претставили као финансиски саветници (conseillers de finances). Програм и обим рада као и његов почетак још нису утврђени. О томе ће се у току ових дана водити преговори. Изгледа да ће и финансиски саветници пратити Хилми пашу у Скопље и Битољ, као и цивилни агенти, а главно ће им седиште бити Солун.

Вести из места и са стране.

Одлази.

Из Вршца јављају, да је вршачки велики жупан пл. Зако, дао оставку. У новембарској седници вршачког варошког представништва изјавио је сам жупан Зака, — кад се расправљало о неповерењу Фејерваријевој влади — да неће још дуго остати и према томе жели, да му се не праве неприлике. У исто време се поговара, да се на томе ради да Милан пл. Зака буде постављен за великог жупана бачког. Шта је у ствари — видеће се.

Биста краља Петра I.

Пишу нам из Београда: Кад су прошле године Французи, школски другови краља Петра из промоције „Пјебла“, дошли у госте краљу, и у Београду одржали свој годишњи састанак, изненадили су краља, његовом врло лепом бистом. Исту је моделирао у гипсу краљев друг барон Порталис. Краљеви другови су сад ту бисту израђену у карарском белом мермеру, послали у Београд краљу. Биста је донео париски скулптор г. Фиделе Корнакија и сад је намештена у краљеву двору. Биста је ремек-дело вајарске уметности и била је изложена и у париском салону.

Невенова „Божићна“ забава.

На други дан Божића — као редовно до сад сваке године, тако и ове године — певачко друштво „Невен приређује забаву код Мајера, са ниже наведеним програмом. Чист приход намењен је у корист благајне, а један део чиста прихода намењен је на подизање споменика првом коровођи у Новом Саду, Марфидису, који је у седамдесетим годинама био коровођа и давао часове за поучавање у гласовиру. Са обзиром на ову племениту цел, очекује занатлијско певачко друштво „Невен“ што многобројнију посету од стране месног грађанства Програм је овај: 1.) Увод, свира тамбурашки збор Л Грујића. 2.) Бајић „Ој ти зоро“ соло тенор, уз пратњу хармониума. 3.) С. Мокрањац „От му седи пане“, мушки двопев. 4.) а.) Топаловић „Рујна зора“ и б.) Милчински „Уздисај“, женски тропеви. 5.) Ника Грујић „Л ку ноћ“, пева ужи мушки л к. 6.) Маринковић „II. коло српских народних песама“, пева мушки лик. 7.) С. Мокрањац: III. руковет „Из моје домовине“, пева мешовити лик. Ђ

Прослава 100-годишњице и 50-годишњице Јована Стерије Поповића.

У Вршцу се ових дана образовао одбор, који ће учинити припреме за прославу 100-годишњице рођења и 50-годишњице смрти славног српског књижевника Јована Стерије Поповића, јер 1. јануара 1906. године навршиће се 100 година од рођења а 25. фебруара исте године од смрти тог славног Србина. Прослава ће бити у току месеца маја 1906. Установљен је већ и нацрт програма, а учиниће се све што треба, да би прослава испала достојно овог великог Србина. Прославу приређује српска црквена и школска општина у споразуму са свима српским друштвима вршачким, а Вршчани се надају, да ће у тој прослави узети учешћа цео српски народ, а и Словенство. На прославу ће бити позвана сва српска просветна друштва с ове и с оне стране Дунава, а исто тако и словенска. Том ће се приликом осветити обновљени надгробни споменик на гробу славног овог Србина, који се налази у вршачком српском гробљу. Писац одличних и родољубивих српских песама и изврсних позоришних комада заслужује, да му цео народ српски ода достојну почаст и признање, јер само онај народ је заслужио да има велике синове, који уме да их уважава.

Морганатичан брак белгијског краља.

У јавности се већ од дужег времена поговарало да је белгијски краљ Леополд склопио морганатичан брак са девојком једном по презимену Лакроа. Из Нице јављају сад о том ово: Већ се поодавна шапутало на Ривијери, да је краљ Леополд у близини Нице купио врло леп дворац. Шапутало се и то, да краљ Леополд неће живети сам у њој и свако је држао, да ће у дворцу живети с њиме славна играчица Клео де Мероде. Но догодило се другче. У тај лепи краљевски дворац уселила се новопечена бароница, под имену Волхан, она је ћерка, неког Лакроа, који је вратар најславнијег бриселског клуба. Млада бароница поклонила је живот једном ново рођенчету, баш на дан погреба фландријског грофа. У Ривијери се шапутало, да је срећан отац тог новорођенчета седи белгијски краљ, који је склопио морганатичан брак са лепом вратаревом ћерком. — Занимљиво је још да је млада бароница рођака белгијског социјалистичког посланика Лакмендака. — А занимљиво је и то, да се седи белгијски краљ Леополд родио 1835. године, да му је дакле преко 70 година.

Календар у корист маћедонске сиротиње.

Из Београда је управа „Кола Српских Сестара“ упутила свима Српкињама и Србима ову молбу: Из новина биће вам познато, да је „Коло Српских Сестара“ у Београду издало календар „Вардар“ за 1906. годину. Тај је календар изашао већ из штампе. У њему има, поред календарског дела преко 20 чланака, приповедака, песама, описа предела и т. д. Тенденција целог поучно-забавног дела „Вардарева“ је патриотска, српска, а садржина му се односи искључиво на неослобођене српске земље Стару Србију и Маћедонију. Слике, којих има на броју 31, престављају пределе српске, задужбине и заслужне српске људе из тих покрајина, међу њима су и ликови погинулих српских војвода и устаника. Има и једну етнографску карту српских земаља. Календар износи $5^1/_4$ штампаних табака већег формата, а цена му је несразмерно мала, само 50 пара динарских. Календар је штампан у 10.000 примерака и треба да буде растурен у што шире слојеве нашег народа, прво због своје српске садржине, а друго што је целокупан чист приход намењен пострадалим Србима у Старој Србији и Маћедонији, чије је помагање главни задатак „Кола Српских Сестара“ и свих његових пододбора у Србији. Помоћ нашој браћи и његовој сирочади потребна је нарочито сада у ово тешко зимње доба, кад многи од њих немају ни одела, ни хлеба ни огрева.. Ми се о нашу братску и сестринску дужност према њима не можемо и не смемо оглушити, — и зато управа „Кола Српских Сестара“ апелује на Србе и Српкиње да купују календар „Вардар“. — Налазимо да се овом позиву треба свесрдно одазвати.

Наследници у неприлици.

У Паризу је пре две недеље умрла једна врло богата жена и у тестаменту својем уврстила овај захтев: „Желим и изискујем да се на моју сахрану утроши свота од 70 000 франака“. Наследници њени вољни су били, да јој испуне ту последњу вољу и одмах су се живо бацили на посао. Тело њено дали су најчувенијим лечницима, да га балзамирају а за тим су га у врло раскошан и скупоцен мртвачки ковчег метли. Овај су утрпали међу најскупоцније руже. Спровод је био прве класе и најраскошнији. При свем том нису могли да потроше на њену сахрану своту од 70.000 франака. Закључили су тада, да сву црну чоху и црне завесе, којима је застрта била кућа, у којој је покојница живела, оставе још 5 дана. А изнајмлење тих ствари у Паризу је необично скупо. Међу тим укућанин један хтео је три дана после смрти газдарице од куће, да у својем стану приреди гозбу својим пријатељима услед једног радосног случаја, који се у породици његовој збио. Отишао је с тога домару и затражио, да скине са куће у капији и са ходника ону црнину. Домар није то хтео ни по што да учини, већ га је упутио на наследнике. Али и ови не хтедоше за то ништа да знају. Отишао је за тим на полицију, но и ова није могла ништа да изведе. Није му било дакле ништа друго преостало, већ да откаже част, али је најпре цело стање ствари дао потврдити од једног судског часника и за тим ствар ту пријавио суду. Суд ће дакле имати да реши зај занимљив догађај и опште је уверење, да ће сад наследници без сумње утрошити и остатак од 70.000 марака на погреб покојничин. Погреб пак остаће врло занимљив, већ и због ове судске парнице.

Лопов закопао благо.

Из Беча јављају ово: У вече у очи католичког Божића приметио је један полицај на једном усамљеном месту неког човека, где хоће нешто у жбуњу да затрпа. Шчепао га је и повео у затвор. На путу пак пође за руком незнанку да умакне. Полицај кад није могао да га ухвати, оде на речено место и нађе у свеже ископаној рупи једну флашу за воће. У овој је било 90 златних гривни и 100 златних игала за прси, са гранатама и тиркизима. На полицији се испоставило, да су ови адђари украдени из радње Трешњака. Лопова нису више ухватили.

Вуци.

Из више крајева Угарске јављају, да су се вуци појавили у великом броју, и да су врло насртљиви и опасни. Тако јављају и из Мармарошсигета, да су се у целој жупанији појавили вуци у врло великом броју и да им не могу да нахуде ни силним великим хајкама. Услед тога дозволио је поджупан, да се употреби отров против тих насртљивих и опасних животиња.

Нови Сад, 16. децембра.

Тестамент Арсе Пајевића. Данас је отворен заједнички тестамент Арсе и Анке Пајевића. Српска велика гимназија новосадска је универзалан наследник. Српска виша девојачка школа у Новом Саду наслеђује кућу „код три краља“ и 14.000 круна за књиге и одело сиротој деци. Тестамент је направљен заједнички. Доживотно право уживања над целим имањем има онај ко кога преживи. Тако ће гђа Анка Пајевић имати да ужива приход целог иметка све до своје смрти. Изгледа, да је тај иметак толики, да ће гимназија материјално бити сасвим осигурана.

Господи трговцима и обртницима.

9. (22.) фебруара 1906. прославиће „Застава“ 40-годишњицу својег постанка. Тога дана изићи ће и велики свечани број „Заставе“, који ћемо штампати најмање у 10—15 хиљада примерака

Свечани број „Заставе“ од 9. (22) фебруара 1906. год. биће нарочито погодан, да наши трговци и обртници и сви други огласе све што им је на продају и од потребе.

Свака страна свечаног броја „Заставе“ биће подељена у три ступца. Дужина ступца износи 42^5 сантиметара а ширина ступца 8^5 сантиметара.

Због необичног великог броја примерака рачунамо простор једнога ступца 20 круна, 1/2 ступца 10 круна, 1/4 ступца 5 круна а 1/8 ступца 3 круне. (Овде се рачуна величина простора према једном ступцу, али оглас може по потреби ићи и на два и на три ступца).

Коме је год стало да добије боље место, молимо да се пожури што пре, јер ће се огласи почети штампати још током ове године.

Препоруке (рекламе) у редакционом делу „Заставе“ не примамо из начела ни под коју цену, са чиме се наши трговци и обртници потпуно слажу

Све поруџбине ћемо извршити са највећом тачношћу.

Са поштовањем

Администрација „ЗАСТАВЕ“

Брзојави „Застави“.

Стигли 15. децембра

Криза.

Будимпешта. Владислав Лукач ради и даље на споразуму, али је у питању хоће ли успети. За великог жупана боршодске жупаније именован је Андрија Брезовији, а за Сегедин и Холдмезе Вашархељ Михаљ Нађ бивши посланик, за хајдушку жупанију и Дебрецин Густав Ковач финанцијални директор, за турчинску жупанију секциони саветник Кечен.

Унгвар. Кад је стигао новоименовани велики жупан Бернат, дочекала га је гомила и напала трулим јајима и снежним лоптама Разбили су му и прозоре. Више демонстраната ухапшено је.

Кашава. Велики жупан Понграц уклонио је данас из звања са званичном силом подбележнике: Папас-а и Хорват-а. Опуномоћио је државног тужиоца да поведе тужбу противу члана управног одбора Халмош-а и то због клевете званичне особе, јер је Халмош тврдио, да је велики жупан кривотворио документе.

Стање у Русији.

Москва. Железничка станица стоји у пламену. Ватра се шири и по вароши. Борба са устаницима траје. Општи страјк почео да престаје и да се враћа на мир.

Ревал. У многим окрузима је анархија Устаници су ухватили барона Штакелберга.

Лоц. Устанак отпочео. Са барикада пуцају на војску.

Одеса. Варош је у ратном стању.

Москва. Јуче је топовска паљба била ређа. Пуцали су на 20 кућа топовима из којих су пуцале пушке. Револуционари су изјавили, да ће данас почети борба изнова. Очајно изгледају улице у којима су подигнуте барикаде. Позатварани су сви чланови средишњег револуционарног одбора. Код ових као и код многих других нађене су бомбе 3000 револуционара упадоше у стан шефа полиције и убише га. 1000 устаника нападоше полицајну зграду, али су их одбили са крвавим главама. Лечници тврде да је јуче погинуло око 100 а рањано око 650. Леже до 1000 лешева које нико не распознаје

Варшава. Саобраћај између Беча и Варшаве прекинут, јер су устаници задржали варшавски воз.

Социјалисте и речка револуција.

Загреб. Социјалистичка странка остаће и даље у коалицији са српским и хрватским странкама. али ће бити малог расцепа.

† Михајло Јовичић.

Брчка. Овај час је испустио своју племениту душу наш дичан сведоштеник и борац за народна права поп Михајло Јовичић. Светао му и вечан спомен међу нами.

Српска православна црквена општина.

Трговина.

НОВИ САД, 16. децембра 1905. године.

Пшеница прве каквоће 16 к. — п. до 16 к. 20 п.	сва од 100 кила
Пшеница нова 16 к. — п. до — к. — п.	
Пшеница средња 16 к. — п. до — к. — п.	
Пшеница лакша 15 к. 60 п. до 17 к. 80 пот	
Наполица — кр. — пот. до — кр. — пот	
Јечам нови 13 круна 60 пот. до 14 кр. — пот	
Зоб 13 кр. 60 пот. до 14 кр. 80 пот	
Кукуруз у зрну н. 12 кр. 60 п. до 13 кр. — п.	
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — пот.	
Маст 144 кр. — пот. до — кр. — пот.	
Сланина 144 кр. — пот. до — кр.— пот.	
Сланина пушена 144 кр. — п. до — кр. — п.	
Свињи угојени тешки 94 до 94 пот.	кила
Свињи средњи . . 88 до 90 „	
Свињи лаки . . 84 до 86 „	

живе мере.

*

БУДИМПЕШТА, 28. децембра 1905. Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке. Са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је продато у готовој роби:

Нова пшеница:

Потиска: 100 мтц. 80 по 17 90.
Пештанске околине 100 мтц. 79 по 17·80.
(Све се цене разумевају за 3 месеца).
Чинквантин 200 мтц. по 15·50 (каса).
Кукуруз 600 мтц. по 13 50 (каса).

Закључци.

Пшеница за април 1906. . . .	К	17·06—17·08
„ „ октобар 1906. . .	„	16·70—16·72
Раж за април 1006.	„	14·06—14·08
Зоб за април 1906. г.	„	14·24—14·26
Кукуруз за мај 1906.	„	13·58—13·60

Иноземство: Америка и остале житне пијаце скоро непромењене.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. С. В. у Д. Само на Божић или одмах после Божића. Пре не може ни Ј. Т. ни они други.

Romulus Н. С. Мора да буде. То није странка, то је котерија, банда. Истерују: Зашто није др. Полит фишкал? Најважније им је автономно питање: Зашто др. Полит није добио мировину? Па ако и није има права на то, зашто је није добио из обзира? И онда због тог гриже, подмећу клеветају. Јавно пишу: „Да смо знали да ће радикали овладати у автономији, ми би положили били автономију на друге основе.“ Не питају зашто је Куен Хедервари упропашћивао Хрватску и Славонију, а с њом и наш народ. Они га јавно хвале што није допустио да радикали дигну главу. То им је главно а народ, земља, ништа. Нек све пропадне, нек ђаво овлада само не радикали. Народни интереси и народна борба им је деветa брига. Они се само свете и подмећу. Разуме се иде и она парница. Та ће показати све. Ми нисмо дужни штедити народне злотворе, нити га још прати. С наше стране нема личног ни трунчи. Где нам је шкодила? Шта нам је могла учинити? На послетку то нам тек морате признати, да ми идемо својим путем и тек се кад год осврнемо на њих ако то после подигне мало прашине нисмо криви. Тако то бива, кад се чисти.

ВЕЛИКА ПАРНА
ШТАМПАРИЈА и КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
у Новом Саду
Дунавска улица, у својој кући
снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор**, а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима у шарама сваке врсте** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 1248 5—25
Моли за многобројне наруџбине!

ПРОДАЈЕМ
из слободне руке мој
ГРАЂАРСКИ ПЛАЦ.
Плац се налази на крају „Златне Греде“ у Новом Саду. Купци нека се обрате под шифром „Плац“ на администрацију „Заставе“. 1345 1—1

НАЈЈЕФТИНИЈЕ БОЖИЋНЕ ПЕЧЕНИЦЕ!
5 кила прасе одојче франко . К 7·50
5 кила утовљена ћурана „ . . „ 6·—
5 кила свињетине „ . . „ 5·50
1 флаша праве љуте шљивовице 50° јаке 3 1/2 литре франко с паковањем К 10·50.
Шљива, ораха сланине, кобасица — врло јефтино железницом све — јефтиније.
I-во босанско извозно подузеће
Ђорђа А. Васиљевића
1339 1—3 Долња Тузла (Босна).

НАПОЛИЧАРА
тражим више фамилија за мој посјед
у Мајуру, у Хрватској
Свака фамилија добива 20—30 јутара земље за зоб или кукуруз и уз то стан, башчу, семе и у потреби зајма за живот. Ко нема марве за рад добиће моју марву и алат на отплату или да ради на трећину.
1216 12—20 Ђорђе Ђурић
поседник у Мајуру (пошта колодвор.)

ЗА СВОЈУ
мануфактурну, галантеријску и спецерајску радњу
потребујем једног млађег помоћника, који може одма ступити.
ПЕТАР БУЗЕЉКА,
1336 3—3 у Сефкерину, п. Глогоњ

ОД ДАНАС ПОЧИЊУЋИ
па преко католичких и православних светаца
сваки дан фришко оригинално
МИНХЕНСКО
ПАУЛАНЕР ПИВО
из пиваре Пауланера А. Г.
САЛВАТОР ПОДРУМ
у Минхену.
НАЈБОЉЕ МИНХЕНСКО ПИВО.
За што већу посету моли
с поштовањем
1326 3—5 ЈОСИФ ХУК.

НА ЗНАЊЕ.
ИЗ МОЈИХ СОПСТВЕНИХ ВИНОГРАДА
МАЂАРАДСКОГ, МЕНЕШКОГ И ПЛАНИНСКОГ
ВИНА
у запечаћеним боцама могу се добити
у Змијинској улици бр. 4. у Регењијевој кући, Нови Сад.
1 литра новог асталског вина заједно с боцом 36 н.
1 литра старог асталског вина заједно с боцом 46 н.
1 литра ризлингера, заједно с боцом . . . 60 н.
1 литра старог црног вина, заједно с боцом 60 н.
Боце се примају натраг за 5 н по комаду.
Поручено вино доставља се по жељи и у кућу.
Вина се могу добити и у бурадима (почевши од 50 литара). Цена је много јевтинија.
С поштовањем
Виктор Ланг
1185 15—50 поседник винограда.

Најбољи и најлепши дар деци о Божићу
ЧИКА ЗМАЈОВИЋА СЛИКА.
Да би се свакој српској кући омогућило, да набави највернију слику нашег неумрлог песника и великог пријатеља васколике Српчади
Дра ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА-ЗМАЈА,
друштво „Рад“ је од издавача г. Ивана Ј. Стојковића, сликара у Новом Саду откупило све слике, као и искључиво право за даље умножавање Чика Јовине слике.
Слика у величини 60×80 см. на финој артији стаје сада **само 2 круне**, а са поштарином и омотом 2 круне и 30 потура Препродавци добивају 33 1/3 % рабата, али само за готов новац или уз поштанско поузеће. Поручбине отправља
Коста Лера,
главни повереник друштва „Рада“,
у Новом Саду.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Миркића у Новом Саду.